

Arbetslivskommissionen för pedagogisk verksamhet och handledning, lägesbild 2022–2023

Arbetslivskommissionen har utarbetat en lägesbild över kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande inom sitt område. Till arbetskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet inom den egna branschen (Statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För detta uppdrag har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppgifter om uppföljning, bedömning och respons, bland annat utbildningsförvaltningens statistik- och styrningstjänster och i den nationella informationsresursen KOSKI. Uppgifterna om utförda studieprestationer 2022 gjordes tillgängliga för kommissionerna våren 2023. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna har gjort i KOSKI-informationen efter denna tidpunkt visas inte i denna lägesbild. Detta gäller även statistiken över mängden utförda studieprestationer 2023 som tagits fram ur informationsresursen KOSKI i början av 2024. De granskade prestationsmängderna publiceras senare i utbildningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen.fi. De uppgifter som har utnyttjats i lägesbilden har plockats direkt från informationsresursen KOSKI i den form som läroanstalterna har uppgett dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Till exempel på grund av tekniska orsaker har alla uppgifter som antecknats i läroanstalternas egna studiehanteringssystem inte överförts korrekt till KOSKI och då syns uppgifterna i statistiken som "inga uppgifter"/"har inte meddelats". De examina som är i övergångsperioden ingår inte i de kvantitativa uppgifterna. I utbildningsanordnarnas anordnartillstånd bestäms utbildningsanordnarnas aktivitet utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten registrerat examens- eller examensdelsprestationer i den KOSKI-data från 2022 eller 2023 som tillställts kommissionen. Även kommissionernas besöksrapporter, begäran om rättelse och utlåtanden har använts som källmaterial.

Antal avlagda examina och examensdelar

Avläggande av examina och examensdelar	Hel examen		Examensdelar	
	2022	2023	2022	2023
Grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	1727	1917	18132	20256
Kompetensområdet för småbarnspedagogik och familjeverksamhet	1021	1211	-	-
Kompetensområdet för handledning av ungdomar och gemenskaper	657	666	-	-
Kompetensområdet för handledning i kommunikation och teckenspråk	41	32	-	-
Inga uppgifter	8	8	-	-
Yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	1113	1271	6787	7858
Kompetensområdet för handledning i skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet	866	954	-	-
Kompetensområdet för familjedagvård	115	127	-	-
Kompetensområdet för handledning	88	128	-	-
Kompetensområdet för pedagogisk verksamhet	18	16	-	-
Kompetensområdet för arbete med romer	1	3	-	-
Inga uppgifter	25	43	-	-
Specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	36	38	153	151
Yrkesexamen i församlings- och begravningservice	93	82	467	436
Kompetensområdet för församlingsservice	79	68	-	-
Kompetensområdet för begravningservice	14	14	-	-
Totalt	2968	3310	25539	28701

Utveckling av antalet examina och examensdelar

Hela examensprestationer	Hel examen		
	2022	2023	förändrings-%
Grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	1727	1917	+11
Yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	1113	1271	+14
Specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	36	38	+6
Yrkesexamen i församlings- och begravningservice	93	82	-12

Examensdelsprestationer	Examensdelar		
	2022	2023	förändrings-%
Grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	18132	20256	+12
Yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	6787	7858	+16
Specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	153	151	-1
Yrkesexamen i församlings- och begravningservice	467	436	-7

Målet med studierna att avlägga en eller flera examensdelar/målet att avlägga hela examen

Målet med studierna att avlägga hela examen (enligt examensdel)	2022	2023	förändrings-%
Grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	17519	19619	+12
Yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	6338	7360	+16
Specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	119	138	+16
Yrkesexamen i församlings- och begravningservice	464	436	-6

Målet med studierna är att avlägga examensdelar (enligt examensdel)	2022	2023	förändrings-%
Grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	613	637	+4
Yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	449	498	+11
Specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	34	13	-62
Yrkesexamen i församlings- och begravningservice	3	0	-100

Reflektioner

Grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning

Under 2022 och 2023 har antalet avlagda hela examina och examensdelar ökat stadigt. De flesta har som mål att avlägga hela examen.

Kompetensområdet för småbarnspedagogik och familjeverksamhet: I grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning har antalet prestationer inom kompetensområdet för småbarnspedagogik och familjeverksamhet ökat mest från 2022 till 2023, och det är fortfarande det till antalet prestationer största kompetensområdet inom denna grundexamen. Enligt kommissionens observationer är utbildningsvägen för barnskötare inom småbarnspedagogiken mycket välkänd på riksnivå. Det finns dock regionala skillnader i hur välkända examina inom pedagogisk verksamhet och handledning är beroende på om utbildningen i fråga ordnas i regionen. Barnledarnas pedagogiskt betonade utbildning uppskattas, men samtidigt förundras man i arbetslivet över

avsaknaden av innehåll om barnhälsa och i synnerhet läkemedelsbehandling. Under besöken har man i intervjuerna med arbetslivet och studerande betonat vikten av examensdelen handledning av personer som behöver stöd i småbarnspedagogiken, och man har förundrat sig över att den är en valbar examensdel.

Kompetensområdet för handledning av ungdomar och gemenskaper: Antalet prestationer inom kompetensområdet för handledning av ungdomar och gemenskaper är cirka 660 examina per år under granskningsperioden 2022–2023. Antalet examensprestationer har ökat med cirka 10 procent om man jämför med 2021. År 2022 registrerades ännu några prestationer för grundexamen i ungdoms- och fritidsinstruktion i Koski-tjänsten, även om övergångstiden gick ut 31.12.2021. Av de grundexamina inom pedagogisk verksamhet och handledning som avlades under granskningsperioden 2022–2023 är cirka 36 procent grundexamina i handledning av ungdomar och gemenskaper. Inom kompetensområdet för handledning av ungdomar och gemenskaper betonas en utbildningsanordnare via vilken cirka 25 procent av grundexamina har avlagts. Resten av grundexamensprestationerna fördelas mellan de 20 andra utbildningsanordnarna.

Inom kompetensområdet för handledning av ungdomar och gemenskaper samarbetar man mycket med arbetslivet. I samband med besöken har det betonats att det inom kompetensområdet för handledning av ungdomar och gemenskaper finns omfattande möjligheter att avlägga yrkesprov på olika slags arbetsplatser. Dessutom har man betonat vikten av arbetslivssamarbete och yrkesprov som gjorts som arbetslivssamarbete, varvid en läraren och en representant för arbetslivet fungerar som bedömare av provet.

Kompetensområdet för handledning i kommunikation och teckenspråk: Grundexamen har minst examensprestationer inom kompetensområdet för handledning i kommunikation och teckenspråk, vilket förklaras av sektorns särskilda karaktär. Antalet prestationer 2023 har minskat något jämfört med året innan. Antalet examensprestationer motsvarar sannolikt arbetslivets behov. Å andra sidan kan man tänka sig att man inom pedagogiken i framtiden i allt högre grad möter personer som behöver stöd för kommunikationen. Därför betjänar examensdelarna inom detta kompetensområde också studerande inom andra kompetensområden väl, och de kan avlägga dem som valbara examensdelar. Det vore därför bra att utveckla samarbetet mellan utbildningsanordnarna så att det blir allt intensivare.

Yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning

I yrkesexamen har antalet prestationer i både examina och examensdelar ökat stadigt inom nästan alla kompetensområden. Antalet avlagda examina inom kompetensområdet för handledning har ökat avsevärt. Endast antalet examinander inom kompetensområdet för pedagogisk verksamhet har minskat. De flesta hade som mål att avlägga hela examen.

Antalet prestationer inom kompetensområdet för handledning i skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet är betydligt större än inom andra kompetensområden (78 procent av alla som avlagt examen). Antalet prestationer har också ökat inom kompetensområdet för familjedagvård och kompetensområdet för handledning (båda cirka 10 procent av alla prestationer). Enskilda prestationer förekom både inom kompetensområdet för pedagogisk verksamhet och inom kompetensområdet för arbete med romer. Det bör också beaktas att siffran för ”ingen uppgift om kompetensområdet” är ganska stor och dess andel har ökat under 2023. Utöver de tekniska svårigheterna med studieadministrationssystemen kan detta bero på att en enskild examensdel hör till flera kompetensområden och att den studerande inte avlägger hela examen.

I arbetslivet känner man inte nödvändigtvis till den kompetens som yrkesexamen och dess olika kompetensområden ger. Å andra sidan kan det ökade kompetensområdet inom handledning vittna om att arbetslivet alltmer behöver handledningskompetens. De kompetensområden som ger behörighet är populära bland yrkesexamens kompetensområden. De som avlagt kompetensområdet för familjedagvård kan via tilläggsstudierna få behörighet som barnskötare inom småbarnspedagogiken (examensdel för grundexamen inom pedagogisk verksamhet och handledning). Inom kompetensområdet för arbete med romer råder ställvis brist på behöriga lärare, och då kan kompetensområdet inte erbjudas.

Specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning

Antalet personer som avlagt specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning har fördubblats under 2022–2023 jämfört med föregående lägesuppgift (2020–2021). Åren 2022–2023 har antalet avlagda examina och examensdelar varit ganska oförändrat. Antalet aktiva utbildningsanordnare har hållits på nästan samma nivå (14 -

> 12). Antalet är dock ganska litet, eftersom 41 utbildningsanordnare har tillstånd att ordna specialyrkesexamen. Bland dem som avlade specialyrkesexamen fanns det fler som ville avlägga hela examen i stället för att avlägga examensdelar. De populäraste examensdelarna var Utveckling av metoder inom pedagogiskt arbete och handledning samt Utvecklingsverksamhet inom pedagogisk verksamhet och handledning i föränderliga verksamhetsmiljöer.

Det verkar som om man hittat specialyrkesexamen uttryckligen i utmaningar som gäller förändringar i verksamhetsmiljön och som stöd för arbetets utveckling.

Yrkesexamen i församlings- och begravningservice

Fem utbildningsanordnare erbjuder yrkesexamen i församlings- och begravningservice. År 2023 har antalet personer som avlagt hela examen minskat jämfört med året innan (-12 %). Antalet personer som avlagt kompetensområdet för församlingsservice är klart större. Antalet personer som avlagt kompetensområdet för begravningservice är oförändrat jämfört med året innan. De flesta har som mål att avlägga hela examen.

Utbildningsanordnarna finns i olika delar av landet, och verksamhetsmiljöerna är olika. Även om kompetensområdena har sina egna särdrag är de nära kopplade till varandra i det dagliga arbetslivet. Kompetensområdet för församlingsservice är viktigt eftersom kyrkan har en stark och lagstadgad roll i förrättandet av begravningar och skötseln av begravningsplatser. Begravningsbyråerna sköter också många andra religiösa samfunds begravningar, men (kristna) traditioner och praxis är starkt närvarande i vardagen. Därför är en viss grundläggande kunskap viktig för alla som arbetar med begravningar. Betydelsen av digitala samt informations- och kommunikationstekniska färdigheter kommer att framhävas ytterligare även inom denna sektor. Detta bör beaktas i arbetet med att förnya examensgrunderna och vidare i utbildningsanordnares genomförandeplaner.

Anordnande av examina

Anordnartillstånd / Aktiva utbildningsanordnare *

Examen	Anordnartillstånd		Aktiva anordnare	
	2022	2023	2022	2023
Grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	28	31	28	28
Yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	65	65	56	58
Specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	41	41	14	12
Yrkesexamen i församlings- och begravningservice	5	5	5	5

Reflektioner

Förändringar i antalet tillstånd för anordnande av examen

Antalet anordnartillstånd för examina har hållits på nästan samma nivå. Antalet aktiva anordnare har däremot ökat i alla examina inom pedagogisk verksamhet och handledning jämfört med 2021. I fråga om examina och kompetensområden kan man allmänt konstatera att det i Finland finns några stora utbildningsanordnare och många små utbildningsanordnare.

Anordnande av examina och fördelning av avläggandet av examina/examensdelar mellan utbildningsanordnare

Antalet personer som avlägger examen och examensdelar varierar mellan olika regioner och enligt utbildningsanordnare. Nästan alla utbildningsanordnare som fått tillstånd att ordna grundexamen är aktiva. Detta vittnar om ett stort behov i arbetslivet. I fråga om yrkesexamen ordnar åtta anordnare som fått tillstånd inte examina. Drygt en tredjedel av dem som fått anordnartillstånd ordnar specialyrkesexamen och antalet har ökat jämfört med 2021, men 2023 minskade antalet med två. Antalet anordnare av yrkesexamen i församlings- och begravningservice har inte förändrats.

Examensanordnandets geografiska och språkliga täckning

Examinas geografiska täckning är ganska god. Stora utbildningsanordnare kan ha många olika campus på olika håll i landet. Norra och Östra Finland har hamnat lite utanför placeringen av utbildningsanordnare. Möjligheterna till

distans- och webbstudier utjämnar de geografiska skillnaderna något, men även närundervisningen är mycket viktig inom området för pedagogisk verksamhet och handledning. Andelen svenskspråkiga anordnare är ganska konstant, kring några procent. Arbetslivskommissionen har fått önskemål om att i synnerhet grundexamen skulle ordnas även på engelska.

Examen	Studiespråk			
	2022		2023	
	Finska	Svenska	Finska	Svenska
Grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	92,70 %	7,30 %	94,31 %	5,69 %
Yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	95,87 %	4,13 %	94,18 %	5,82 %
Specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	97,22 %	2,78 %	76,32 %	23,68 %
Yrkesexamen i församlings- och begravningservice	95,70 %	4,30 %	100,00 %	0,00 %

Den största förändringen i examensspråket har skett i specialyrkesexamen inom pedagogisk verksamhet och handledning, där fler examina än tidigare har avlagts på svenska. I yrkesexamen i församlings- och begravningservice har alla examina avlagts på finska 2023. För andra examina är förändringarna inte betydande.

Under arbetslivskommissionens samarbets- och nätverksmöten har det framkommit att många utbildningsanordnare genomför eller planerar att börja genomföra examensdelarna eller hela examen på distans eller via webben. Olika möjligheter att avlägga examen är i princip positiva. Området för pedagogisk verksamhet och handledning kräver dock att den studerande har praktiska färdigheter och interaktionsfärdigheter som det är svårt att lära sig på distans. I studierna inom området ingår handledning av barn- och ungdomsgrupper samt individer, varvid tillräcklig interaktion och skicklig kompetens är ytterst viktiga redan i början av studierna. Även inom församlings- och begravningservice behövs färdighet i att möta människor. Det bör observeras att antalet omfattande distans- och webbutbildningar som sannolikt kommer att öka även ökar betydelsen av lärande i arbetslivet.

Utbildningsanordnarna har en del lokala examensdelar. De ska vara arbetslivsorienterade och grunda sig på arbetslivets behov. Grunderna för de lokala examensdelarna bör finnas på utbildningsanordnarens webbplats och till exempel i planen för bedömning av kunnande. Genom samarbete mellan utbildningsanordnare kunde lokala examensdelar också erbjudas en större grupp studerande. Kommissionen uppmuntrar utbildningsanordnarna att samarbeta mer intensivt också till exempel när det gäller att erbjuda olika kompetensområden eller examensdelar.

Kvalitet på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

Fördelning av platserna för yrkesprov 2022* %

Examen	Arbetsplats	Läroanstalt	Arbetsplats och läroanstalt	Inga uppgifter
Grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	89	2	3	6
Yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	85	2	3	11
Specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	81	3	0	16
Yrkesexamen i församlings- och begravningservice	77	0	18	5

* Innehåller inte erkända examensdelar eller delområden av studier i gemensamma examensdelar.

Fördelning av platserna för yrkesprov 2023* %

Examen	Arbetsplats	Läroanstalt	Arbetsplats och läroanstalt	Inga uppgifter
Grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	92	2	3	3
Yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	92	1	2	5
Specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	90	1	0	9
Yrkesexamen i församlings- och begravningservice	91	0	7	2

* Innehåller inte erkända examensdelar eller delområden av studier i gemensamma examensdelar.

Förverkligande av tvåpartsbedömningen av yrkesinriktade examensdelar i bedömningen 2022* och 2023* %

Examen	Lärare och representant för arbetslivet		Inga uppgifter	
	2022	2023	2022	2023
Grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	89	93	4	2
Yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	91	95	5	2
Specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	92	93	2	7
Yrkesexamen i församlings- och begravningservice	91	96	5	2

* Innehåller inte erkända examensdelar eller delområden av studier i gemensamma examensdelar.

Medeltal för studeranderesponden* (avslutande enkät)

Examen	Medeltal för yrkesprov		Medeltal för alla frågegrupper	
	2022	2023	2022	2023
Grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	4,7	4,7	4,3	4,5
Yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	4,8	4,8	4,3	4,7
Specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	4,9	4,9	4,4	4,8
Yrkesexamen i församlings- och begravningservice	4,8	4,8	4,3	4,8

* Bedömningsskala 1–5

Arbetsplatsenkät 2022–2023*

Examen	Medeltal	
	2022	2023
Grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	4,1	4,1
Yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	4,3	4,1
Specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	3,5	3,7
Yrkesexamen i församlings- och begravningservice	4,1	4,1

* Bedömningsskala 1–5

Enkät för arbetsplatshandledare 2022–2023*

Examen	Medeltal	
	2022	2023
Grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	4,2	4,2
Yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	4,2	4,3
Specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	4,6	4,3
Yrkesexamen i församlings- och begravningservice	4,3	4,3

* Bedömningsskala 1–5

Reflektioner

Respons från studerande och arbetslivet

Examina inom pedagogisk verksamhet och handledning ger arbetslivet den kompetens som önskas och behövs. De här examina är omfattande och mångsidiga, och de uppskattas. Dessa examina ger goda färdigheter för fortsatta studier. De studerande sysselsätts i allmänhet väl. Samtidigt finns det inte alltid tillräckligt med behöriga sökande för lediga jobb i vissa regioner.

Både inom pedagogisk verksamhet och handledning samt inom församlings- och begravningservice finns det många läroavtalsstuderande som redan har en arbetsplats. Inom båda sektorerna finns det också många vuxna som byter yrke.

Medeltalet för studeranderesponsen för yrkesprov har hållits på samma nivå i alla examina 2022–2023. Responsen är mycket god. I examina inom pedagogisk verksamhet och handledning överskrider medeltalet det nationella medeltalet. I yrkesexamen i församlings- och begravningservice är medeltalet för yrkesproven detsamma som det nationella medeltalet. I alla frågegrupper var medeltalet för den avslutande enkäten bra 2022, och det steg 2023 över det nationella medeltalet för alla examina.

Det har skett en liten förändring i arbetsplatsenkätens medeltal under 2022–2023. I yrkesexamen har medeltalet sjunkit något, medan det ökat i specialyrkesexamen. Medeltalet för grund- och yrkesexamen är detsamma som det nationella medeltalet (4,1). I specialyrkesexamen ligger medeltalet (3,7) fortfarande klart under det nationella medeltalet (4,1). Medeltalet för arbetsplatshandledarenkäten har varit oförändrat eller förbättrats åren 2022–2023 både i fråga om grundexamen och yrkesexamen. I specialyrkesexamen har medeltalet sjunkit. I alla examina överskrider bedömningen det nationella medeltalet.

Ett gott och tillräckligt samarbete mellan läroanstalten och arbetslivet är nödvändigt med tanke på bedömningen av kunnandet. Inom den pedagogiska sektorn är det ställvis svårt att hitta motiverade arbetsplatshandledare. Det råder fortfarande nationell personalbrist inom småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen, vilket syns i verksamheten och resurserna. Det är oerhört viktigt att arbetsplatshandledarna satsar på att handleda de studerandes inläring i arbetet med tanke på både de studerandes lärande och framtidens arbetsliv. Goda erfarenheter under studierna uppmuntrar till att söka jobb och stanna kvar i sektorn. Utbildningsanordnaren ska satsa på regelbunden och högklassig utbildning av arbetsplatshandledare och bedömare inom arbetslivet. Detta är särskilt viktigt när examensgrunderna förnyas. Erfarenheterna av distansgenomförandet av utbildningar för arbetsplatshandledare har varit goda. De gör det möjligt för allt fler att delta i utbildningen mitt i det dagliga arbetet.

Motiveringar till ordnande av yrkesprov på läroanstalter

Platsen för yrkesprov är i regel arbetsplatsen i alla examina som hör till arbetslivskommissionens verksamhetsområde. I examina inom pedagogisk verksamhet och handledning genomfördes över 80 procent av yrkesproven på arbetsplatsen 2022. År 2023 var andelen yrkesprov som genomfördes på arbetsplatsen 90 procent eller mer. I yrkesexamen i församlings- och begravningservice genomfördes 88 procent av yrkesproven på arbetsplatsen medan 12 procent genomfördes på läroanstalten. Andelen under punkten Ingen uppgift har minskat för alla examina.

Arbetsplatsen och läroanstalten eller enbart läroanstalten som provmiljö kan till exempel bero på särdragen inom den sektor som studeras, läroanstaltens bättre utrustning (t.ex. inom kompetensområdet för handledning i kommunikation och teckenspråk) eller omgivningen vid läroanstalten som för övrigt motsvarar arbetslivet. I vissa valbara examensdelar, såsom handledning i natur- och upplevelseverksamhet, genomförs yrkesprovet ofta vid läroanstalten. De yrkesprov som ingår i de yrkesinriktade examensdelarna genomförs i huvudsak i arbetslivet. År 2022 har coronaviruset ännu kunnat bidra till att alla yrkesprov inte har gjorts i arbetslivet.

Genomförande av tvåpartsbedömning

Tvåpartsbedömningen genomförs väl i bedömningen av yrkesprov. Tvåpartsbedömningen genomfördes 2022 och 2023 till över 90 procent i nästan alla examina som hör till kommissionens verksamhetsområde.

Generaliseringar om rättelseyrkanden

Arbetslivskommissionen har under 2022 behandlat fyra (4) rättelseyrkanden som har gällt bedömning av yrkesprov i en yrkesinriktad examensdel eller erkännande av kunnande i samband med antingen gemensamma eller valbara examensdelar. Enligt arbetslivskommissionens observationer har informationen och informationsgången mellan utbildningsanordnaren och den studerande varit svag eller ringa, vilket kan leda till missförstånd och oklarheter. Processen för att granska bedömningen och begära omprövning har inte varit tydlig för den studerande. År 2023 behandlades en rättelseyrkan, som dock under handläggningen visade sig vara en begäran om granskning av bedömningen.

Olika utbildningsanordnare kan också ha olika praxis när det gäller till exempel erkännande av kunnande eller gemensamma examensdelar. Detta kan leda till oklara situationer och jämförelser mellan studerande som studerar vid olika läroanstalter. Den studerande ska få tillräckligt med handledning i PUK-processen samt stöd för att göra en eventuell begäran om granskning och rättelse av bedömningen. Dokumenteringen gällande bedömningen och granskningen av bedömningen är också viktig med tanke på handläggningen av rättelseyrkan.

Situationen gällande planer för bedömning av kunnande

Arbetslivskommissionen har bekantat sig med planerna för bedömning av kunnande i samband med besöken (två besök 2022 och tre besök 2023). På UKM:s begäran har kommittén också gett yttranden om planerna för genomförandet av bedömningen av kunnande. Allmänt taget kan man konstatera att planerna har varit mycket allmänna och inte särskilt examensspecifika, varvid de inte betjänar arbetslivet på rätt sätt. För en del utbildningsanordnare har en mer omfattande plan som gäller alla examina utarbetats på ett allmänt plan. Den examensspecifika delen har då antecknats som ett separat, ofta ganska begränsat dokument. I vardagen förutsätter dessa planers funktion som styrande dokument att man sätter sig in i två olika dokument. Dessutom kan utbildningsanordnare ha interna dokument som finns bakom separata länkar.

I planerna som gäller grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning förblir anpassningen enligt examensgrunderna ofta oklar eller helt bortglömd. SORA-lagstiftningen saknas i flera planer. Planerna beskriver inte heller alltid genomförandet/prestationen av de gemensamma examensdelarna eller integreringen av dem i yrkesproven för yrkesinriktade examensdelar tillräckligt.

Förverkligande av personlig tillämpning i praktiken

Det finns i huvudsak tillräckliga resurser för personlig tillämpning vid läroanstalterna. Under besöken har de studerande gett lärarna god respons om personlig handledning och smidig personlig tillämpning. Identifiering och erkännande av kunnande kräver ställvis precisering och förtydligande av praxisen. I samband med rättelseyrkanden har det konstaterats att handledningen av studerande i PUK-processen inte alltid har varit tillräcklig.

God praxis och utvecklingsobjekt i anordnarnas verksamhet enligt kommissionen

Enligt arbetslivskommissionens observationer har man för alla examina hittat och utvecklat god praxis för arbetslivssamarbete och handledning av studerande. Distans- och webbmöjligheter har kunnat utnyttjas på ett nytt sätt. Starka arbetslivsnätverk och regelbunden kontakt stöder ett smidigt samarbete. Lärarnas arbetslivsperioder stärker kontakterna och den ömsesidiga kompetensen. Teamarbetet stöder utvecklandet och stärker kompetensen. Även de studerande kan arbeta som team eller arbetspar.

Tillräckliga personalresurser och arbetstidsresurser är särskilt viktiga när mängden närundervisning är liten. Olika

elektroniska plattformar underlättar kontakten. Enligt utbildningsanordnarna har de studerandes olika stödbehov ökat. Detta förutsätter resurser och utbildning för personalen för att man ska kunna ge stöd på det sätt som studerande behöver.

Utbildningsanordnarna har en stark vilja att utvecklas, stärka sin egen yrkeskompetens och utveckla verksamheten. Att anordnarna är aktiva och deltar i arbetet med examensgrunderna samt i olika webinarium och utbildningar som stöder arbetet vittnar om detta. Tid och resurser måste också reserveras för detta. Samarbetet mellan utbildningsanordnarna och ökningen av detta skulle medföra synergifördelar för alla parter vad gäller kvalitet och utbud. Genom ökat samarbete skulle man hitta fungerande förfaringssätt för att till exempel öka likabehandlingen mellan de studerande.

Enligt arbetslivskommissionens observationer behöver praxisen för identifiering av kunnande och erkännande fortfarande utvecklas. Ibland har det också förekommit oklarheter i fråga om miljöer för yrkesprov. Dessa frågor är viktiga att anteckna examensspecifikt i planen för bedömning av kunnande. Planen för bedömning av kunnande förblir ofta ett separat och löst dokument, varvid dess betydelse som ett dokument som styr undervisningspersonalen och arbetslivet förblir oklar. Planen för bedömning av kunnande ska fungera som ett verktyg i läroanstaltens vardag. Ett praktiskt dokument förbättrar användbarheten och kvaliteten i utbildningsanordnarnas och arbetslivets verksamhet. Kommissionen anser att det vore bra att uppdatera och utveckla anvisningarna för och informationsinnehållet i planen för genomförande av bedömning av kunnande.

Gemensamma examensdelar och deras delområden

I grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning strävar man efter att om möjligt integrera de gemensamma examensdelarna i yrkesprov som genomförs i arbetslivet. Detta är målet för många utbildningsanordnare. I praktiken kräver måluppfyllelsen ännu mycket arbete och ett nära samarbete med arbetslivet. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid bedömnarnas behörighet och det praktiska genomförandet av bedömningen. Kontakten och samarbetet mellan utbildningsanordnarna kan stödja utvecklandet och införandet av goda modeller. Fler gemensamma examensdelar än tidigare avläggs också som webbstudier.

Examensgrundernas och examensstrukturens funktion

Reflektioner

Examensgrundernas överensstämmelse med arbetslivet och erfarenheter av examensgrundernas funktion

Grunderna för yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning förnyades under 2022. De nya grunderna togs i bruk den 1 januari 2023. Responsen från arbetslivet har beaktats väl i arbetet med att förnya grunderna, och nya examensdelar har utarbetats särskilt utifrån arbetslivets behov.

Förnyelsen av grundexamen inleddes 2022 och de nya grunderna träder i kraft den 1 augusti 2024. Ibruktageandet av de nya bedömningskriterierna har medfört utmaningar för beskrivningen av kraven på yrkesskicklighet, men har också bidragit till att göra bedömningen tydligare.

Arbetet med examensgrunderna har genomförts på ett öppet och inkluderande sätt. Man har kunnat bekanta sig med materialet i lugn och ro och det har funnits tillfällen för kommentarer redan före den officiella remissbehandlingen. På så sätt har man kunnat säkerställa att grunderna motsvarar behoven i dagens arbetsliv. Kraven på yrkesskicklighet och sätten att påvisa yrkesskicklighet har delvis förtydligats, vilket minskar grundernas mångtydighet. Olika parter (arbetslivskommissionen, arbetslivet, utbildningsanordnare) har inkluderats väl i processerna för att förnya examensgrunderna, vilket underlättar införandet av nya grunder och informationen om dem.

Valfriheten har ökat i examensgrunderna. Utbildningsanordnarna kunde utnyttja denna möjlighet i ännu större utsträckning och över examensgränserna. När man utarbetar lokala examensdelar är det viktigt att fundera på om examensdelen uppfyller arbetslivets lokala krav och säkerställa att det inte finns någon lämplig examensdel i andra examina eller i andra utbildningsanordnares utbud.

Grunderna för yrkesexamen i församlings- och begravningservice kommer att förnyas under de närmaste åren. Det är viktigt att arbetslivets, utbildningsanordnarnas och de studerandes upplevelser och observationer av förändringsbehov beaktas när reformen görs.

Examensstrukturen

I de nya examensgrunderna för grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning är alla valbara examensdelar lika stora i fråga om omfattning och kompetenspoäng. Detta är en bra och efterlängtd reform. Samtidigt införs allmänna bedömningskriterier som redan finns för de gemensamma examensdelarna. De allmänna kriterierna har fått god respons. Ibrukttagandet av enhetliga kriterier för hela examen underlättar för bedömnarna, även om det till en början förutsätter noggrannare handledning av utbildningsanordnarna samt utbildning i att använda de nya kriterierna. Kriterierna förnyas som bäst också för yrkes- och specialyrkesexamina. Det är viktigt att höra arbetslivets och utbildningsanordnarnas åsikter i takt med att reformerna framskrider och kriterierna utarbetas.

Examensstrukturen möjliggör studier över kompetensområdes- och examensgränserna. En person som avlagt kompetensområdet för familjedagvård inom yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning kan få behörighet att arbeta som barnskötare inom småbarnspedagogiken på ett daghem genom att komplettera examen. Arbetslivskommissionen överväger i vilken mån denna möjlighet att skaffa behörighet används som en s.k. genväg för att den studerande inte ska behöva avlägga studier i de gemensamma examensdelarna. Avsaknaden av gemensamma examensdelar kan underlätta avläggandet av studierna, men stöder å andra sidan inte möjligheten till fortsatta studier.

Flera utbildningsanordnare samarbetar med yrkeshögskolor och högskolor/universitet på orten eller i närheten. Studiestigar erbjuder studerande på andra stadiet möjlighet att avlägga YH- och högskolestudier redan under yrkesutbildningen på andra stadiet. Detta underlättar fortsatta studier och övergången till yrkeshögskola eller högskola.